

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/917
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.2.2024/38
Karar Numarası : 2024/148
Başvuran : Z. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın nakil öncesinde kaldığı ceza infaz kurumunda infaz ve koruma memurları tarafından darp edildiği ve şikayet dilekçelerinin ceza infaz kurumundan çıkışlarının yapılmadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde özetle;

a. Başvuran Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, 21/6/2022 tarihinde 12.00-14.00 saatleri arasında Kurum doktoruna muayene olmak üzere infaz ve koruma memurları gözetiminde revire çıktığını, revirde infaz ve koruma memurlarınca işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını, doktorun görevini yapmasına izin verilmediğini, vücudunda darp izleri ve yaralar oluştuğunu ve bu duruma ilişkin aynı doktordan rapor aldığını, yaşananların kamera kayıtlarından izlenebileceğini,

b. Şikayet dilekçelerinin kurum dışına çıkarılmadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın iddia ettiği olay hakkında 21/6/2022 tarihinde tutanak tanzim edildiği, söz konusu tutanakta; "21/06/2022 tarihinde baygınlık geçiren başvuranın saat 11.50 sularında ivedi bir şekilde koğuştan çıkarıldığı ve muayene edilmek üzere Kurum revirine götürüldüğü, doktor tarafından ilk müdahalenin yapıldığı esnada başvuran tarafından Kurum personeli ve idaresine yönelik tehdit ve hakaret edildiği, tedavi sonrası başvuranın sakinleşmediği ve bağırdığı, başvuranın telkin edilmesine rağmen saldırgan tavırlarına devam ettiğinin görüldüğü ve 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 50/1-c bendine istinaden kendisine ve başkalarına zarar vermesine engel olmak amacı ile kelepçe takılmak yoluyla güvenlik önlemleri alınarak korunaklı odaya alındığı, korunaklı odada bulunduğu sırada başvuranın sürekli olarak kapıya tekme attığı ve kendisine zarar vermeye devam ettiğinin merkez kontrol birimi tarafından görüldüğü ve hemen ardından korunaklı odaya yeteri kadar personel ile gidildiği ve odadan dışarı alındığı, dışarı alındıktan sonra ayak bileklerine zarar verdiğinin tespit edildiği ve ivedi şekilde revire tedavisi için götürüldüğü ve başvuran hakkında darp-cebir raporu alındığı ve sonrasında başvuranın koğuşuna yerleştirildiği" ifadelerinin yer aldığı,

b. Kurum Disiplin Amirliğince olaya ilişkin idari yönden soruşturmanın başlatıldığı, soruşturma neticesinde Kurumda barındırılan hiçbir mahpusa kötü muamelede bulunulmadığının kamera kayıtları ile anlaşıldığı, mahpusların barındırıldıkları odaların haricindeki tüm yerlerin 7/24 görüntü alan kamera sistemleri ile izlendiği ve kayda alınarak gerekli şeffaflığın sağlandığı,

c. Kurumdaki mahpusların dilekçelerinin sabah 08.00'da yapılan sayım esnasında sayım görevlilerine teslim edildiği, toplanan dilekçelerin içeriğine göre tasnif edildiği ve havale edilmesine müteakip birimlere teslim

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

edilerek ilgili makamlara gönderildiği ve başvuran tarafından çeşitli kurumlara yazılan dilekçelerin çıkışına ait dilekçe gönderme üst yazılarının dosya ekinde sunulduğu belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. 21/6/2022 tarihinde revire götürüldüğü sırada kendisine küfür edildiğini duyduğunu ve revirde kendine gelince kendisine küfür edilmesinin namussuzluk olduğunu belirttiğini,

b. İnfaz ve koruma memurlarına küfür etmediğini, revir yatağında yatarken yere atıldığını, yerde vücudunun çeşitli bölgelerine yumruk ve tekmeler vurulduğunu, kelepçelenip korunaklı odaya götürülürken de tekmelendiğini ve direnç göstermediği halde kolunun gereğinden fazla büküldüğünü,

c. Kelepçenin özel bir yöntemle kısaltılmış olduğunu, korunaklı odada iken kelepçenin gevşetilmesi için seslendiğini, yerde sızlandığını ve son çare olarak klozete ayağını sokup suyla “*kolum/kollarım koptu*” yazdığını sonrasında revire götürülerek darp raporu alındığını ve barındığı odasına götürüldüğünü iddia etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun’un 17’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “*Ön incelemenin yapılması*” başlıklı 48’inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarında karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.*”

8. Aynı Yönetmelik’in 65’inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*”

9. Aynı Yönetmelik’in “*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“(1) *Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*

(2) *Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve

kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiası, muhatap Kurumun yazılı görüş ve ekleri ile mevzuat hükümleriyle birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *Selmouni/Fransa*, B. No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 24760/94, 28/10/1998, para. 93.).

13. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2. *Genel Rapor, Hapsedilme*, para. 44.).

14. AİHM, kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Klaas/Almanya*, B. No:15473/89, 22/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde "makul kuşkunun kalmaması" şeklindeki kanıtlama standardını kabul etmektedir; ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161). Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi (AYM) de iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 33).

15. Öte yandan, uygun olmayan bir muamelenin kötü muamele kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Bu asgari eşik göreceli olup, her olayda asgari eşğin aşılmış olmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (AYM, *Tahir Canan*, B. No.: 2012/969, 18/9/2013, para. 23). Değerlendirmeye alınacak bu unsurlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki saik de eklenebilir (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Aksoy/Türkiye*, B. No.: 21987/93, 18/12/1996, para. 64; *Eğmez/Kıbrıs*, B. No.: 30873/96, 21/12/2000, para. 78; *Krastanov/Bulgaristan*, B. No.: 50222/99, 30/9/2004, para. 53.).

16. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda temel ilke" başlıklı 2'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz." Aynı Kanun'un "Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler" başlıklı 49'uncu maddesinin ikinci fıkrasında; "Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır. Tedbirlerin uygulanması, disiplin cezasının verilmesine engel olmaz." hükmüne ve "Zorlayıcı araçların kullanılması" başlıklı 50'nci maddesinin birinci fıkrasında; "(...) Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; (...) c) Diğer kontrol usûllerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle, (...) kullanılabilir." hükmüne yer verilmiştir.

17. Başvuran, 21/6/2022 tarihinde Kurum revirinde küfür etmemesine rağmen küfür ettiği gerekçesiyle infaz ve koruma memurları tarafından dövüldüğünü, personele diremediği halde kelepçeli olarak korunaklı odaya götürüldüğünü ve odada bekletildiğini iddia etmiştir. Muhatap Kurum; başvuran tarafından Kurum İdaresine ve personele yönelik tehdit ve hakaret edildiğini, olayın tutanak altına alındığını, başlatılan soruşturma neticesinde başvuran dahil hiçbir mahpusa kötü muamelede bulunulmadığının kamera kayıtları ile anlaşıldığını belirtmiştir. Başvuru dilekçesindeki iddialar kapsamında muhatap Kurum tarafından dosya ekine sunulan güvenlik kamera kayıtları ve belgeler incelenmiş olup kameraların ses kaydı almaması sebebiyle başvurana koridorda hakaret edilip edilmediği ve hasta mahremiyeti açısından önemli olduğundan revirde kamera bulunmaması dolayısıyla başvuran tarafından hakaret ve tehdit edilip edilmediği ile başvuranın revirde darp edilip edilmediği hususlarında net bir sonuca varılamamaktadır. Ancak başvuranın revirde muayenesi sonrası kelepçeli olarak korunaklı odaya götürüldüğü esnada kamera görüntülerinden görülebildiği kadarıyla başvuranın herhangi bir yarası bulunmamaktadır.

18. AİHM'ye göre; bir mahpusun 'lastik odaya' (yumuşak/korunaklı oda) yerleştirilmesi yalnızca ilgili kişi sakinleşene kadar sürmeli ve cezalandırma amacıyla gerçekleştirilmemelidir. Odaya yerleştirilen kişiler düzenli olarak izlenmeli (vakanın niteliğine göre belirlenen sıklıkta) ve cezaevi görevlilerinin gözlemleri kayıt defterine açıkça kaydedilmelidir. Mahpusun cezalandırma amacıyla 'lastik odaya' (yumuşak/korunaklı oda) yerleştirilmesi ile ayak ve el bileği kelepçelerinin bel çevresinde bir kemere bağlanan metal bir zincirle birbirine bağlanması eylemi, uzun süreler boyunca ve mahpus sakinleştikten çok sonra uygulanması gerçeğiyle birleştiğinde, insanlık dışı muamele olarak değerlendirilebilir (AİHM, *Vukušić v. Croatia*, B. No. : 37522/16, 14/11/2023, para. 57-58).

19. Korunaklı oda kamera kaydından, korunaklı oda kapısındaki ve duvarlardaki yumuşak malzemenin yırtılmış olduğu ve işlevsiz hale geldiği, bu durumun başvuranın kendisine zarar vermesini önlemek açısından yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. İncelenen korunaklı oda kamera kayıtlarından başvuran odada iken kapıya ayağıyla birden fazla kez vurduğu, tuvalet taşına ayağını sürmek suretiyle ıslatıp "elim koptu" şeklinde yazmaya çalıştığı ve sonrasında odadan çıkarılarak kelepçenin çözüldüğü görülmüştür.

20. Korunaklı odadan çıkarılmasından sonra başvuran hakkında tutulan darp cebir raporunda Kurum doktoru tarafından; "başvuranın iki el bileğinde kelepçe izi olduğunun görüldüğü ile kendine zarar vermesi sonucunda sağ ayak dorsalinde 3*2 ebatlı yeni oluşmuş ekimotik alan ve patella bölgesinde 3*3 ebatlı ekimoz tespit edildiği ayrıca sol ayak tibia distal bölgesinde 1*1 ebatlı yeni oluşmuş ekimoz görüldüğü" kayıt altına alınmıştır. Kamera görüntüleri ve darp cebir raporu birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın ayağındaki hasarın kapıya tekne atması, elinin ise kelepçeli olması sebebiyle yaralanmış olabileceği değerlendirilmektedir.

21. Sonuç itibarıyla kamera görüntüleri ve darp cebir raporundan başvuranın personel tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı iddiasının kabul edilebilmesi için yeterli kanıt bulunmadığı, başvuranın sakinleşmesi ve güvenliğinin sağlanması amacıyla korunaklı odada tutulduğu, başvurana yapılan müdahale bir bütün olarak göz önünde bulundurulduğunda ise kötü muamele yasağının ihlal edilmesi kanaatine varmak için aranan asgari eşğin aşılmadığı değerlendirilmiştir.

22. 5275 sayılı Kanun'un "Şikâyet ve itiraz" başlıklı 52'nci maddesine göre; "(1) Disiplin cezalarına ve tedbirlerine karşı şikâyet ve itiraz durumunda 16.5.2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu hükümleri uygulanır. (2) Diğer mevzuattan kaynaklanan dilekçe ve şikâyet hakkı saklıdır."

23. Anılan İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun "İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü" başlıklı 5'inci maddesine göre; "Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararların kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu karar, işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabilir. (...)."

24. 1/11/1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'un "Dilekçe hakkı" başlıklı 3'üncü maddesine göre; "Türk vatandaşları kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına sahiptirler."

25. Başvuran şikâyet dilekçelerinin Kurum dışına çıkarılmadığını iddia etmiştir. Muhatap Kurum dilekçelerin ilgililerine gönderildiğini belirtmiş ve başvuranın Kurum dışına yazdığı dilekçelerinin iletilmesine ilişkin

yazılan yazıları dosya ekinde sunmuştur. Dilekçe hakkında ilgili yukarıda yer verilen mevzuat kapsamında başvuranın dilekçelerini hangi konuda ve ne zaman yazıp Kuruma teslim ettiği hususu ile ilgili iddiasını bilgi vermek suretiyle desteklemediğinden soyut kaldığı, muhatap Kurum tarafından sunulan dilekçelerin ilgililerine iletilmesine ilişkin yazı örneklerinden başvuranın dilekçelerinin ilgili makam ve mercilere gönderilmesinde sorun olmadığı, ayrıca başvuran tarafından yapılan işbu başvuruda sunulan dilekçesinin tarafımıza ulaşabildiğinin ortada olduğu dolayısıyla başvuranın iddiasının açıkça dayanak yoksun olduğundan kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/2/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Afişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye